

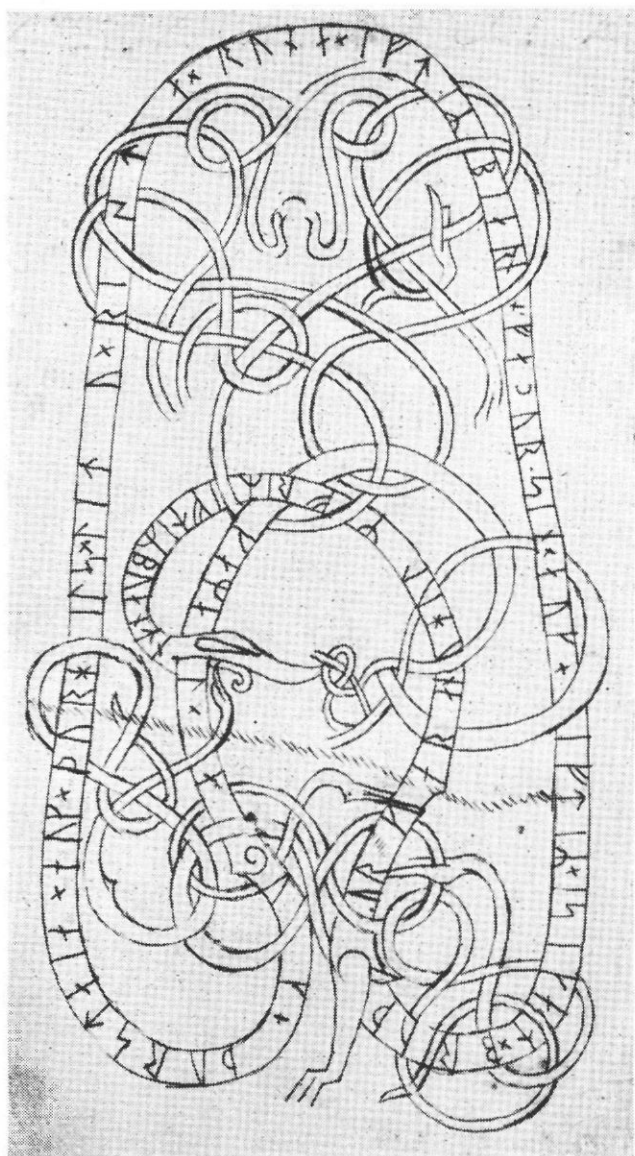

Fig. 135. U 144. Hagby, Täby sn.
Efter teckning i F 1 5: 3.

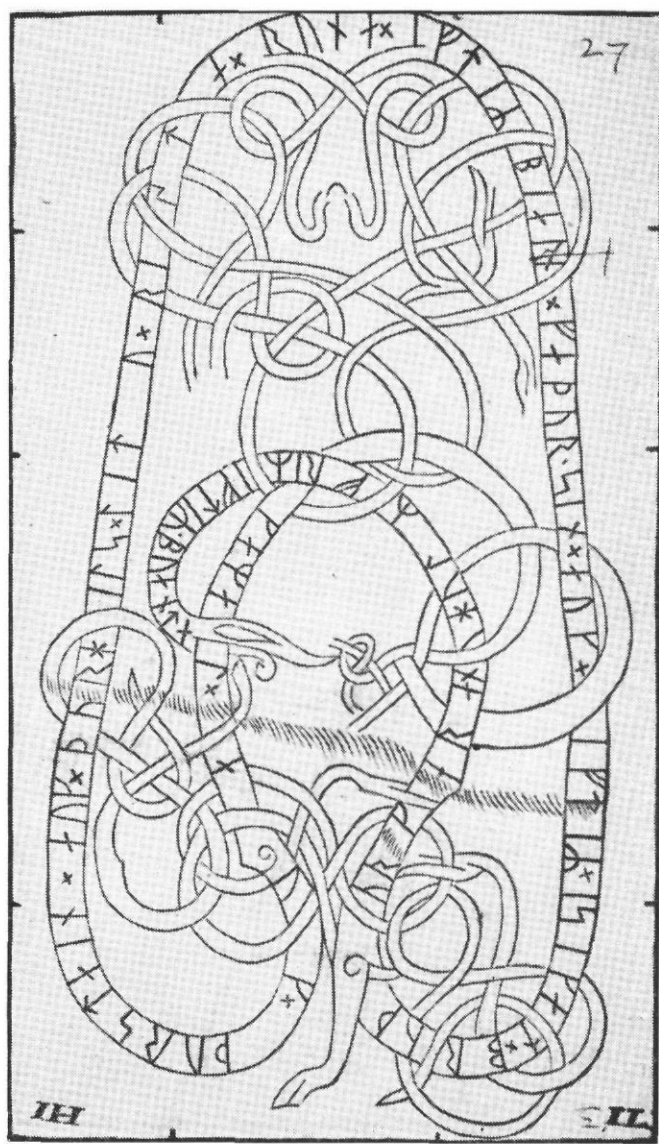

Fig. 136. U 144. Hagby, Täby sn.
Efter B 125.

är säkerligen en bristfällig beteckning för mansnamnet (ack.) *Sighvat*. Jfr även *isnn* för *sinn*. Den egendomliga beteckningen av *s* med *is* förekommer även i U 152 och U 151, L 418 Hammarby kyrka, L 467 Grana, Vallentuna sn, vidare i Färentuna härad: U 41, 42 samt i v. Uppland: L 722 och 723 Klysta, Vårfrukyrka sn och i Västmanland L 998 L. Kyringe, Björksta sn (ristad av Balle). — *R* i 85—92 *huimfrir* beror på palatalisering efter föregående *i*: *Holmfri(ð)r* > *HolmfriR*.

Ristningen är enligt Brate utförd av samme man som U 163.

Om mansnamnet *Gamall* se Sö 312 och U 56, om *Sighvatr* Sö 317, om kvinnonamnet *Holmfriðr* U 25.

Samma personer omtalas även i inskriften U 152.

145. Hagby, Brohammaren, Täby sn.

Pl. 93, 94.

Litteratur: B 131, L 652 (och 649), D 2: 21. Joh. Bureus, F a 6 s. 95 n:r 16 (Aschaneus), s. 143 n:r 37 (Axehiellm), s. 161 n:r 44 (Axehiellm), s. 165 n:r 14 (Rhezeliuss), F a 5 n:r 113, F a 1 s. 27; M. Aschaneus, F b 19 bl. 63; Ransakningarna 1667—84; J. Hadorph, Resejournal; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 61; P. Dijkman, Historiske Anmärckningar (1723), s. 17; C. M. Brandelius, Descriptio Paroeciæ Roslagiæ Täby (Diss. Ups., pres. E. M. Fant, 1786),

s. 26; UFT h. 10 (1882), s. 196; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 88, Anteckningar 1902 (ATA); S. Lindqvist, Jarlabankesläktens minnesmärken (i: Nordiska arkeologmötet 1922), s. 139.

Äldre avbildningar: Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 131); Dybeck a. a.; Brate foto 1903; S. Lindqvist foto 1918.

Ristningen finnes på en berghäll N om Hagby, omkring 50 m. S om Fällbro bro (över vattendraget mellan sjön Froden och Vallentunasjön), ungefär 10 m. Ö om den nuvarande vägbanan. Vägen, som nu går i en lång sväng ned mot bron, har tidigare gått i rakare men brantare sträckning något längre österut, närmare den runristade hällen, mellan de båda ristningarna U 145 och U 146. Hällen sluttar svagt mot NÖ.

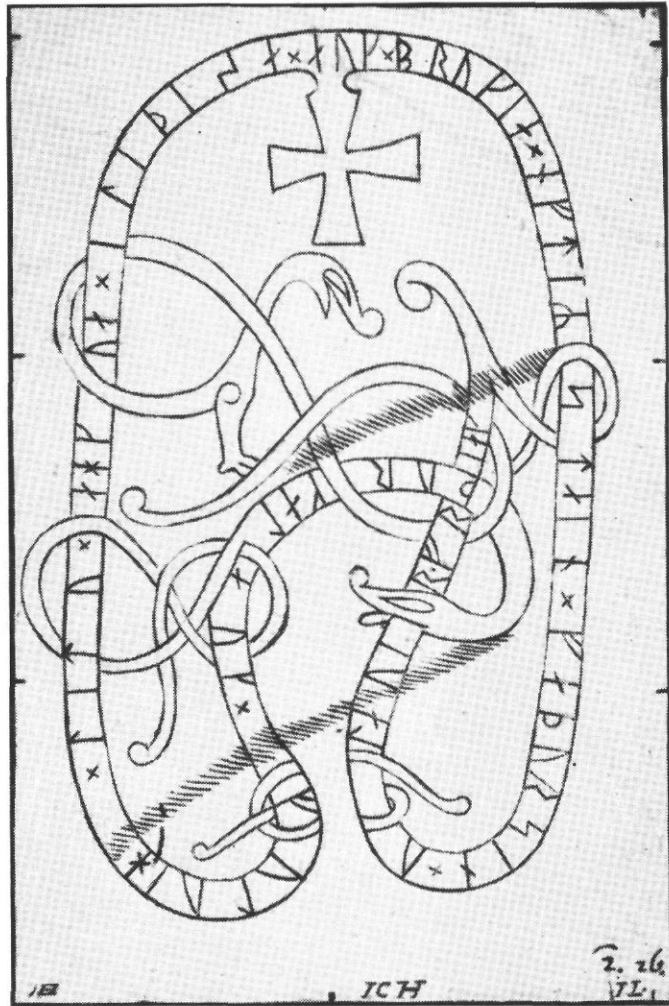

Fig. 137. U 145. Hagby, Brohammaren, Täby sn.
Efter B 131.

Enligt Aschaneus (F a 6) är ristningen »Vthuggit i ett slätt Hellebärgh på östersidan om Fullengebro i Frestadh Sokn». Axehiell (ib.): »Hellan vid Fellesbro millan Täby och Fresta», »Widh Fällesbro i Täby sochn». Rhezelius: »Widh Fällbro ... wid stenbro ändan». — Ransakningarna (Dalholm, för Täby sn, 1682): »Widh Fellebroo, doch på Hageby ägor, finns ett Runnebergh»; (Winge, för Fresta sn, 1673) »Wijdh Fellbroo finnes ett Bergh med Runaskrift rijtadt». — Peringskiöld: »Hagby brohamar Täby sochn». Bautil: »Hagby brohammar». — Dijkman: »Berget wid Fällebro i Täby Sochn». — Brandelius: »Planum petrae (Berghäll) prope Fällebroensem fluvium, pulchra graphide, cum figura quadam a Runographis dicta Ormsläng & signo crucis. Hic lapis antea, quantum mihi licuerit perscrutari, a nemine descriptus est, tantummodo ab Assess. Dijkman commemoratus. Runae a tempore rerum edace adeo sunt deletae, ut summam inscriptionis vix ac ne vix quidem capere queamus. Tantum mihi expiscari contigit, quod Lit. & Fl. pontem fecerint, in sui Patris conservandam memoriam.» Det är uppenbart, på grund av beskrivningen, att Brandelius åsyftar ristningen U 145 (icke U 146).

Att han påstår, att denna förut icke har blivit beskriven, endast omtalad av Dijkman, måste bero på okunnighet. Med hänvisning till Brandelius har sedan Liljegren upptagit en inskrift »649. Fällebro flod. En berghäll med ormslinga, korstecken och utnötta runor». Och när sedan en ny runinskrift i närheten upptäcktes (U 146), identifierades den av Brate med L 649 och betecknades som »Hagby strömshammar» i motsats till L 652 »Hagby brohammar» (U 145).

Ristningens största längd 1,59 m. och bredd 1,09 m. Den är tämligen djupt huggen och i stort sett väl bevarad.

Inskrift:

purkel × auk × fuluhi × litu × ahkua × eli . pisa × auk × bru kia . eftir stain × fapur sen × ulayifr iak

Porkell ok Fullugi letu haggva hælli þessa ok bro gæ[rva] æftir Stæin, faður senn. Olæifr hiogg.

»Torkel och Fulluge läto hugga denna häll och 'göra bron efter Sten, sin fader. Olev högg.»

Till läsningen: Tydligt stungna äro 5, 25, 41 och 57 **e**, sannolikt även 62 **y**. Vid 41 **e** går en kort streck tvärs över hst, ett mellanting mellan en vanlig prick i **e** och en bst i **a**; sannolikt är det dock **e** som avses. Av 15 **i** är endast övre delen tydligt huggen; runan står f. ö. i ett veck i stenytan, som fortsätter in tvärs över ristningen. Efter 27 **i** och 40 **a** äro sk små, icke × såsom annars, utan . Efter 55 **r** finnes intet sk.

Aschaneus (F a 6): 1—6 **lurhal**, 16—31 **ahkua : litu : allaina**, 37 **y**, 41 **i**, 57 **i**, 59—68 **uliuifr ihk**. — Axehiellm (ib. s. 161): 1—15 **purkel auk ulifr**, 20—27 **h . . . a × hali**, 37 **y**, 41 **i**, 45 **r**, 57 **i**, 59—68 **uliuif × rih ×**. — Rhezelius (ib.): 1—15 **purgel + auk + fuluhi**; 20 **a** saknas: 25—27 **ell**; 37 **y**, 41 **i**, 45 **r**, 57 **e**, 59—68 **u : lauirfri ×**.¹ — Hadorph och Leitz: 5 **a**, 10—15 **fuluih**, 25 **i**, 41 **e**, 57 **e**, 59—68 **ulauifr ihk**.² — Dybeck: 5 **a**, 10—15 **fuluih**, 25 **i**, 41 **e**, 57 **e**, 59—68 **ulauifr ihk**. Dybecks osjälvständighet gent emot *Bautil* är även här framträdande. — Brate: 5 **e**, 10—15 **fuluhi**, 25 **e**, 41 **e**, 57 **e**, 59—68 **ulayifr iak**. — S. Lindqvist: 5 **e**, 10—15 **fuluhi**, 25 **e**, 41 **e**, 57 **i**, 59—68 **ulayifr iak**.

38—40 **kia** är ett ristningsfel för **kiara** av samma art som i handskrifter brukar betecknas som haplografi; ristaren har vid 40 **a** trott sig vara vid ordets slut och därför hoppat över de två sista runorna. I 20—24 **ahkua** äro de båda första runorna omkastade, och i 25—27 **eli** har uddljudande **h** blivit utelämnat.

Om namnet *Fullugi* se U 41. 59—65 **ulayifr** är utan tvivel namnet *Olæifr*; jfr U 162 **ulaifr**.

Om ristaren Olev, som även har utfört U 162, se Brate, *Svenska runristare*, s. 88. Enligt von Friesen (*Upplands runstenar*, s. 56) har samme man »i Täby, Sollentuna, Spånga och Eds socknar utfört ett tiotal vackra och självständiga ristningar, mest å släta hållar i fast berg». Bland de ristningar, som möjligen härröra från Olev, nämner von Friesen U 112, vid Kyrkstigen i Eds sn. Det finns åtskilligt, som talar för att attributionen till Olev kan vara riktig. Emellertid måste det framhållas som egendomligt, att Olev i så fall skulle ha signerat endast ett par av sina både i det tekniska utförandet och i ortografien minst lyckade ristningar.

146. Hagby, Brohammaren, Täby sn.

Pl. 93, 95.

Litteratur: E. Brate, Anteckningar 1903 (ATA); S. Lindqvist, Jarlabankesläktens minnesmärken (i: Nordiska arkeologmötet 1922), s. 139.

Äldre avbildning: S. Lindqvist foto 1918.

Ristningen finnes på en berghäll N om Hagby, omkring 50 m. S om Fällbro bro, i slutningen omedelbart nedanför den nuvarande vägbanan, på dess östra sida. Tidigare har vägen gått Ö om ristningen, mellan U 146 och U 145. U 146 befann sig då på den längst ned mot vägen och bron utlöpande delen av en hög bergbacke, enligt uppgift av Brate kallad Ströms-hammar.

Ristningen har icke varit känd förrän i sen tid; den omtalas första gången av Brate. L 649 »Fällebro flod» åsyftar, såsom ovan framhållits, säkerligen U 145. Den är också mycket grund och svår att urskilja. Hällen, som är något kupig, lutar i ungefär 45° vinkel mot marken. Den är nött och vittrad.

Ristningens största höjd 1,70 m., bredd 0,56 m.

¹ Bureus har i F a 5 gjort följande konjektur: **ulauiar · hiak** »Vlle Wifäri hiägg».

² Hadorphs Resejournal har följande avvikande läsningar: 5 **e**, 10—15 **fuluhi**, 59—68 **ulauir × frihk**.